

Apostoli et Evangelistae cum auctoritate Reverendi in Christo Patris Episcopi Cracoviensis transferre ibidem praedictas Religiosas Virgines fundare, locare et erigere intendat, quod suum propositum ac pium desiderium, ut quantocius ad effectum deducere valeat, supplicatum est Nobis, quatenus ad praemissa consensum Nostrum Regium praebere, licentiam transferendi et respective novam fundationem erigendi, in Regia Nostra Civitate, de Suprema Regia Nostra potestate et auctoritate impertiri et concedere dignemur. Nos vero pietatem et devotionem eiusmodi amplectentes et ut sub Regni Nostri gubernaculis cultus Dei amplietur, summopere desiderantes, non tantum super praemissa ex voto consentimus et licentiam fundandi conventum supradictis Religiosis Virginibus ad ecclesiam Sancti Joannis Apostoli impertimur, sed Nobilem et Spectabilem Magistratum Cracoviensem obligamus, ut ex Officio Suo in acquirendis lapideis, areis desertis, atque fundis, pro fabrica conventus erigendi necessariis, citra cuiuspiam contradictionem non obstantibus legibus de non alienandis bonis civilibus ad manus Regularium latis, praedictas Religiosas ac Deo dicatas Virgines adjuvet, ea tamen lege et conditione, ut lapidea prioris domicillii et residentiae praedictarum Virginum, ad pristinum statum, naturam et conditionem civilem redeant atque revertantur, maneantque et sint per quoscunque Cives Nostros exemptibiles, atque iurisdictioni civili subiaceant. In quorum fidem praesentes manu Nostra subscriptas Sigillo Regni communiri iussimus.

Datum Varsaviae die V Mensis Januarii Anno Domini MDCCXV. Regni vero Nostri XVIII Anno.

Augustus Rex

Consensus transferendi Conventus
Religiosarum Virginum Tituli
Praesentationis B.M.V. ad Ecclesiam
Sancti Joannis Cracoviae

Oryg. papierowy, 2 karty in folio (zapisana pierwsza), dobrze zachowany; pieczęć papierowa okrągła o średnicy 9,5 cm, naklejona na dokument.

JOSEF SVÁTEK

STAVEBNÍ A UMELECKÝ VÝVOJ MINORITSKÝCH KONVENTŮ VE SLEZSKU A V KLADSKU V 18. STOLETÍ

Velmi zajímavou a v podstatě neznámou kapitolou z dějin umění je stavební a umělecký vývoj konventů minoritského řádu české a moravské provincie v 18. století. V té době byla provedena rozsáhlá barokisace gotických řádových domů a kostelů, která někde zcela změnila jejich dosavadní vzhled. Stavební vývoj některých konventů byl sice zpracován monograficky nebo v článcích, ale autoři těchto prací si všimli zpravidla jen konventů významnějších a většinou dosud existujících, kdežto k domům již zaniklým nebylo skoro přihlédnuto. Zabývá se stavebním vývojem minoritského konventu v Opavě, v němž jsou od r. 1953 prováděny rozsáhlé adaptace, a zpracovává jej jako podkladový materiál pro jejich uskutečňování¹, našel jsem též údaje týkající se i ostatních řádových domů. Protože jde o neznámý materiál, který obohacuje naše vědomosti na tomto úseku dějin umění věnuji se jeho soustavnému zpracování pro všechny konventy v Čechách², na Moravě, ve Slezsku³ a v Kladsku, rozdělených do provincie české a do provincie moravské.

Česká provincie vznikla v r. 1228 jako provincie česko-polská a patřily k ní i konventy na Moravě; r. 1517 vytvořily domy

¹ J. Svátek, *Adaptace v budově Zemědělsko-lesnického archivu v Opavě*, Zprávy památkové péče, Praha, roč. 14 (1954), s. 246—247; též, *K adaptacím v budově Zemědělsko-lesnického archivu v Opavě*, Vlastivědný věstník moravský, Brno, roč. 10 (1955), s. 122—126; též, *K restaurování barokních plastik v Opavě*, Umění a řemesla, Praha, roč. 1 (1956), s. 125—127; též, *K stavebnímu vývoji opavského minoritského kláštera v 18. století*, „Sborník“ Opava (1956), s. 204—205; též, *K stavebním změnám minoritského konventu v Opavě*, Slez. sborník 55 (1957), s. 132—136.

² J. Svátek, *Stavební a umělecký vývoj minoritských konventů ve východních Čechách v 18. století*; předneseno v Krajském muzeu v Pardubicích 8. června 1957 (vyjde tiskem v Hradci Králové r. 1959).

³ J. Svátek, *K stavebnímu a uměleckému vývoji minoritského konventu v Krnově v 18. století*, Vlastivědný zpravodaj Krnovsko 1957, čís. 2.

v Polsku samostatnou provincií, zatím co domy na Moravě byly přiřčeny k provincii rakouské, od níž se osamostatnily v r. 1732. Tato česká provincie, jež se spojila s moravskou provincií na kapitule konané v srpnu 1822 v Brně v jednu provincií česko-moravsko-slezskou, obsahovala v 18. stol. kustodie pražskou (s konventy v Praze, Litoměřicích, Mostě, Kadani, Mladé Boleslavi a s residencí v Jilovém), královéhradeckou (Hradec Králové, Pardubice a Kladsko, od r. 1776 místo Hradce Kukleny), krumlovskou (Český Krumlov, Horaždovice a Stříbro) a vřatislavskou. Kustodie vřatislavská měla konventy ve Vřatislavi, Svidnici, Lemberku a ve Středě; v r. 1694 ztratila konvent ve Zlaté Hoře⁴, který byl připojen k saské provincii. R. 1725 získala konventy v Opolí a v Bytomí, které, náležejíce kdysi k česko-polské provincii, patřily nyní přes 200 let k provincii polské; od r. 1726 byl tedy pořad slezských domů české provincie tento: Vřatislav, Svidnice, Opolí, Bytom, Lemberk a Středa. Moravská provincie, vzniklá v r. 1732 odloučením od rakouské provincie, měla kustodie sv. Antonína (Brno, Olomouc a Jihlava), sv. Bonaventury (Opava, Uničov a Krnov) a sv. Ludvíka Tolosánského (Horní Hlohov, Vladislav a Kozlí). Ke konventům v Praze, Českém Krumlově, Vřatislavi⁵, Olomouci a v Opavě byly přiřčeny konventy klarisek.

R. 1754 došlo k odpojení konventů obou provincií, umístěných v městech, jež byla postoupena Prusku. Pro českou provincií se tak stalo na kapitule konané v srpnu 1754 v Hradci Králové a pro moravskou provincií na kapitule v Opavě v listopadu téhož roku. Odloučené domy vytvořily novou slezskou provincií, která trvala do r. 1810, kdy všechny minoritské konventy spolu s domy ostatních řádů a kongregací v celém Prusku byly sekularisovány⁶. Česká a moravská provincie byly ochuzeny o některé své konventy již dříve, a to zásahy josefinismu: r. 1784 byl zrušen konvent v Ml. Boleslavi, r. 1785 v Litoměřicích, Jilovém, Střebře a v Olomouci, r. 1786 v Kadani, Pardubicích a v Kuklenách. Konvent v Hradci Králové byl zbořen r. 1776 při přestavbě města na pev-

⁴ Złotoryja, pow. złotoryjski (Goldberg), konvent u sv. Jakuba, později u sv. Hedviky. O něm srv. Hans Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien*, III. Der Reg.-Bezirk Liegnitz (1891), s. 299.

⁵ O konventě u sv. Kláry srv.: H. Hoffmann, *Früheste Nachrichten über das Clarastift zu Breslau*, Hoffmanns Monatschrift von u. für Schlesien 1 (1829), s. 241—244; A. Knoblich, *Herrzogin Anna von Schlesien 1704—1265. Erinnerungsblätter zu ihren sechshundertjährigen Todestag*, Vřatislav 1865, na s. 126 n: „Die Äbtissinen im Breslauer Clarenkloster 1257—1682“; *Spominki Klarysek Wroclawskich*, wyd. Ang. Bielowski, Monumenta Poloniae Historica III, Lwów 1878.

⁶ O nich všeobecně J. Rathsmann, *Fragmente aus der Geschichte der Klöster und Stiftungen Schlesiens*, 1812.

nost a konventy v Horaždovicích a v Uničově zanikly až na počátku 19. stol. (r. 1814 a 1815). Oběti josefinského rušení se staly též všechny domy klarisek, jež vzaly za své r. 1782.

Stavební a umělecký vývoj minoritských konventů, soustředěných v r. 1754 do slezské provincie, se jeví v době, kdy patřily k české a moravské provincii, takto⁷:

Kladsko (Kłodzko, powiat kłodzki; Glatz), konvent u Panny Marie Na písku⁸:

Stavba konventu pokračuje (16. září 1714).

Kostel i budova konventu byly nalezeny pobořené, ne bez velkého poškození zdí. Také bylo zjištěno, že do klenutých světnic nové stavby, zbudovaných značným nákladem, vniká dešť (30. srpna 1716).

Kostel byl nalezen pobořený (6. dubna 1720).

Kostel denně více a více je vyzdobován (28. dubna 1726).

Kostel spolu se sakristií je stále více vyzdobován péčí P. Felixe (20. září 1727).

V konventě se zřizuje z jedné strany proti farnímu kostelu třetí poschodí (27. dubna 1732).

Spatňuje se nová knihovna, velmi světlá a krásná, která může pojmut mnoho tisíc knih (14. července 1736).

Stavba nového refektáře, jemuž není podobného v provincii, zároveň se šesti novými světnicemi je již pod stíechou a věří se, že bude dokončena ještě tohoto roku (6. srpna 1740).

Vřatislav (Wrocław, pow. wrocławski; Breslau), konvent u sv. Doroty⁹:

Kostel byl krásně dostavěn (16. září 1714).

Kostel je zařizován s velkým úsilím, pokud se týče jak parament, tak oltářů, varhan, lavic a dlažby (3. září 1718).

Stavějí se dva nové domy, z nichž v každém bylo dříve šest celk obyvání, nyní se buduje třicet cel; stavba bude stát na 7 tisíc zlatých (28. dubna 1726).

⁷ Státní archiv v Opavě, provinciální akta minoritského Vadne.

⁸ H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler, II. Die Landkreise des Reg.-Bezirks Breslau* (1889), s. 19—20; C. H. Rother, *Über die Bibliotheken des ehemaligen Minoriten und Franziskaner-Klosters zu Glatz*, „Glatzer Heimatblatt“ 9 (1923), s. 65—89; St. Brandejs, *Umělecký místopis Kladska (Kladský sborník)*, Praha 1946, s. 87—88, vyobrazení kostela tamže, příloha 1, obr. 2 a 3. O zničení minoritského konventu v Kladsku husity srv. svědecký výslech z 18. července 1429, otlátný v edici „Scriptores rerum Silesiacarum“ 6 (Vřatislav 1871), č. 117, s. 86—93.

⁹ H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler, I. Die Stadt Breslau* (1886), s. 65—66, též 41—43; H. Hoffman, *Die Dorotienkirche in Breslau*, Wrocław 1934.

Kromě stavby dvou domů se restauruje a vyzdobuje dolní ambít konventu (20. září 1727).

Byl dostavěn od základu nový dům na našem pozemku pro velký užitek konventu (27. dubna 1732).

Výzdoba a krása Božího domu září odevšad, také celý konvent je úhledný a dolní ambity jsou ozdobovány pěknými obrazy znázorňujícími Kristovo utrpení (14. července 1736).

Kostel je úhledný a překrásný, ambity jsou ozdobeny pěknými obrazy představujícími Nejsvětější utrpení, knihovna má značnou zásobu knih, refektář je vyzdobený nedávno (6. srpna 1740).

21. června se přihodilo smutné neštěstí: ve věži zasažené bleskem se vzňal střelný prach a nárazem vzduchu, tím nastalým, byla vyražena všechna okna, klenby se zřítily, dveře se rozlámaly, střechy se uvolnily a spadly a porušily se zdi (23. srpna 1749).

Veškerá škoda, způsobená zasažením věže bleskem, byla nedávno nahrazena (4. září 1751).

Svidnice (Świdnica, pow. świdnicki; Schweidnitz), konvent u Panny Marie V lese¹⁰:

Byla dokončena pamětihodná adaptace (16. září 1714).

Kterýsi farář ve Fürstenau¹¹ odkázal konventu celou svou knihovnu (10. září 1730).

Výzdoba domu Božího se úzkostlivě provádí (14. července 1736).

Stavba sálu se čtyřmi novými velmi pohodlnými světnicemi se blíží rychle k dokončení a taktéž i nová střecha kostela. Minulého roku na svátek sv. Bonaventury¹² se zřítíl během bohoslužeb v kostele kůr, fečený ševcovský; při tom nedošlo však k větší nehodě, pouze dva vojáci byli lehce zraněni (23. srpna 1749).

Stavba konventu bude již zakrátko úplně hotova (4. září 1751).

Opolí (Opole, pow. opolski; Oppeln), konvent u Panny Marie Nanebevzaté¹³:

Konvent byl vystavěn zároveň s velmi krásným kostelem (28. dubna 1726).

V konventě bylo zařízeno nejnútnejší. Nové byly vystavěny varhany a pokud se týče stavby, došlo k vystavění refektáře, schodů a sakristie (20. září 1727).

¹⁰ Kowitz, *Das Franciskanerkloster zu „Unser Lieben Frauen im Walde“ in Schweidnitz*, „Zeitschrift des Vereins für Geschichte (und Altertum) Schlesiens“, 15, 2 (1881), s. 480—500, 16 (1882), s. 137—149; H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler*, II, s. 211—212.

¹¹ Fürstenau (Milln, pow. wroc.) s farním kostelem sv. Michala Archanděla.

¹² 14. července.

¹³ H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler*, IV, *Der Reg.-Bezirk Oppeln* (1894), s. 233—235; Emanuel Talar, *Alte Klöster im Kreise Oppeln*, *Heimatkalender für den Kreis Oppeln*, 1927, s. 70—71.

V konventě bylo leccos vystavěno a restaurováno, jako nová zeď okolo zahrady, zahrada samotná, světnice a mnoho jiného (14. srpna 1728).

Klášteř byl 31. května náhlým ohněm, vzniklým ve městě, obrácen v popel. Z jednatřiceti světnic této krásné stavby, dokončené před několika málo lety, zůstaly jen tři, avšak beze střechy; věž shořela, zvony kromě velkého, jenž se prasklý zřítíl, se rozlily, byla zničena skoro všechna výzdoba a všechen inventář, v kostele shořelo sedm oltářů, varhany, kůr a lavice pod nim. Byla zachráněna pouze sakristie s cennými paramenty a archiv (22. srpna 1739).

Stavba tak pokročila, že konvent bude mít brzy svůj starý pěkný vzhled; kostel je již pokryt taškami a denně na jeho adaptaci pracuje deset zedníků. Konvent je úplně pokryt, dveře byly zasazeny a uzavřeny, refektář, celý i světnice bratří byly dostatečně adaptovány a na ostatním se horlivě pokračuje; v konventě pracují čtyři zedníci (6. srpna 1740).

Konvent s kostelem povstaly ze zřícenin, avšak klenby v ambitech potřebují opravy (24. srpna 1748).

Budově konventu hrozí z velké části zřícení (27. června 1750).

Bytom (Bytom, pow. bytomski; Beuthen), konvent u sv. Mikuláše¹⁴:

Definitorium schválilo plán nového konventu (10. září 1730).

Stavba konventu šťastně pokračuje (27. dubna 1732).

Byla zřízena celá střecha k dvěma poschodím (14. září 1732).

Byl zbudován nový a dobrý pivovar (6. srpna 1740).

Bylo požádáno o souhlas pokrýt šindelem, již koupeným, střechu kostela úplně proděravěnou (24. srpna 1748).

Kostel se opravuje, podobně i konvent (4. září 1751).

Lemberk (Lwówek Śląski, pow. lwówecki; Löwenberg), konvent u sv. Františka¹⁵:

Stavba je v klidu pro prázdnou pokladnu (1. září 1715).

Stavba konventu (ne však oprava kostela) pro nedostatek prostředků zatím odpočívá (30. srpna 1716).

Na hlavním oltáři nad svatostánkem byl umístěn velký kříž, který objímá sv. František; jeho cena je větší než 150 zlatých. Ve stavebních pracích se podle možnosti pokračuje (6. dubna 1720).

V kostele je umělecky vyzdobováno a natíráno pět oltářů (14. srpna 1728).

¹⁴ H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler*, IV, s. 415—416; *Zur Geschichte des Beuthener Minoritenklosters*, *Mitteilungen des Beuthener Geschichts und Museum — Vereins* 2 (1912), s. 63—64.

¹⁵ H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler*, III, s. 513—514.

Pěci P. kvardiána byly zřízeny nové schody (10. září 1730, 27. dubna 1732).

Upravnost je zřejmá v kostele, v sakristii i v konventě krásně a umělecky zbudovaném (14. července 1736).

Kvardiá dal za pomoci dobrodinců vyzdobit co nejkrásněji konvent, kostel i sakristii a po stržení starého dřevěného kůru vystavět pěkný nový z kamene (24. srpna 1737).

Středa (Środa Śląska, pow. średzki; Neumarkt), konvent u sv. Kříže¹⁶:

Nový trakt sousedící s kostelem a obsahující dolní ambít, vedoucí ke konventu, a horní ambít z konventu na kůr byl vkusně vystavěn a opatřen širokými okny (1. září 1715).

Kostelní loď byla pěkně vyzdobena oltáři, lavicemi a jiným zařízením i klenbou; nyní se jedná o opravu vnějších částí (30. srpna 1716).

Stavba konventu pokračuje (26. září 1722).

Konvent se staví (3. září 1724).

Stavba konventu, na níž bylo vypůjčeno 3302 zlatých, pokračuje; dluh bude postupně zaplacen (28. dubna 1726).

20. července vysvětil vřatislavský světlící biskup Eliáš šl. Sommerfeld nově kostel k titulu sv. Kříže, Neposkrvněného Početí Panny Marie a sv. Antonína Paduánského a zároveň s ním devět oltářů a tři zvony (20. září 1727).

Konvent po zaplacení jednoho tisíce zlatých za stavbu je dosud zatížen dvěma tisíci (14. srpna 1728).

Konvent má dosud dluh za provedenou stavbu (11. září 1729).

Je třeba opravit klenbu v presbytáři hrozící zřícením (24. srpna 1737).

Horní Hlohov (Glogówek, pow. prudnicki; Oberglogau), konvent u sv. Františka¹⁷:

Byla podána zpráva, že došlo k vystavění nové klauzury (30. listopadu 1732).

Je dbáno, aby stavba konventu nebyla zahájena bez souhlasu definitivního; proto schválení plánů bylo odloženo na příští provin-

¹⁶ H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler*, II, s. 477—478.

¹⁷ H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler*, IV. Der Reg.-Bezirk Oppeln (1891), s. 299; Th. Konietzny, *Die Loretokapelle in der Klosterkopelle zu Ober-Glogau*, „Oberschlesische Heimat“ 16 (1920), s. 1—4; Th. Konietzny, *Zur Baugeschichte der Minoritenkirche in Ober-Glogau*, Oberglogauer Heimatkalender 9 (1933) s. 11—12; P. Skotnik, *Die Minoriten in Oberglogau*, Einzeldarstellungen zur Geschichte der Stadt, Festschrift für Oberglogau 1925, 2. Zählung, s. 1—3; J. Strecke, *Die Loretokapelle. Das heilige Grab zu Oberglogau*, Festschrift für Oberglogau 1925, 2. Zählung, s. 11—12; Kusch, *Ein Besuch der Gräfte in der Oberglogauer Kloster — oder Minoritenkirche*, Heimatblatt für den Kreis Neustadt, 1930, s. 58—61.

ciální kapitulu a mezitím bylo opatřováno vápno, kámen a pod. (26. července 1735).

Stavba dobře postupuje, takže celá strana směrem do zahrady bude dokončena nejspíše tohoto roku (8. září 1736).

Kvardián byl zaměstnán stavbou konventu, nyní ponejvíce jeho částí směrem k hraběcímu zámku; hrabě povolil zříditi okna v ambítě budoucí klauzury do své zahrady, což by jeho nástupce stěžii dovolil. Pro pokračování stavby bylo třeba sebrat skoro již pět tisíc zlatých, avšak konvent může během několika málo roků tento dluh zaplatit (22. července 1738).

Loreta byla nyní lépe vyzdobena sochami a lampami, darovány z konventu v Brně a vhodně upravenými (20. září 1750).

Je třeba litovat, že prostředky konventu nestačí k pokračování ve stavbě (7. května 1752).

Vladislav (Wodzisław, pow. rybnicki; Loslau), konvent u Nejsvětější Trojice¹⁸:

Kvardián je obezřetný, shání dobrodince, jejichž dobročinností byl zřízen nový hlavní oltář; zamýšlí podle sestavených plánů zahájit příštího roku stavbu konventu (8. září 1736).

Nutno litovat, že všechno lehlo popelem a že kostel je úplně ve zříceninách. Tento rok však bude třeba jej vystavět pod střechu a zároveň s ním jednu část konventu s obytnými místnostmi bratří (22. července 1738).

Konvent nemůže být dosud obýván, avšak věří se, že bude schopný k obývání na podzim po dokončení jednoho křídla (8. září 1739).

Kvardián se snaží, aby konvent a kostel byly brzy dokončeny (12. července 1744).

Kvardián se pilně zaměstnává stavbou a již vystavěl klenbu kostela (15. října 1747).

Kostel je vlastně bez dlažby, konvent i pokud se týče posledního křídla je již rozestavěn, avšak pokračovat ve stavbě je obtížné, protože jsou velké dluhy, nepřijde-li ovšem zvláštní pomoc (4. května 1749).

Stavba konventu je v téměř stavu jako minulého roku a také kostel je bez oltářů, lavic a dlažby (20. září 1750).

Stavba kostela není dokončena, protože není možno získat cihly; pec k jejich pálení byla totiž rozbourána. Nejsou však prostředky, aby byla znova zřízena a ve stavbě se pokračovalo (7. května 1752).

¹⁸ R. Hirsch, *Das Minoriten-Kloster zu Loslau*, ZVGASchl. 17 (1883), s. 303—316; H. Lutsch, *Verzeichnis der Kunstdenkmäler*, IV, s. 358.

Kozlí (Kozle, pow. kozielski, Kosel, Cosel), konvent u sv. Barbory¹⁹:

Kvardián je horlivý správce konventu úplně nově vystavěného (30. listopadu 1732).

Konvent byl dobře a řádně vystavěn (15. května 1734).

Konvent i s kostelem, dokončené sotva před šesti lety, byly strženy k vůli zřízení hlubokých příkopů na obranu města. Ve městě bylo přiděleno místo pro nový kostel a konvent, k jejichž stavbě bude použit materiál ze staré budovy (12. července 1744).

Kvardián je zaměstnán stavbou úplně nového konventu a kostela, kterou zahájil před rokem 27. října. Ve stavbě se vytrvale pokračuje a stavba jak kostela, tak i konventu je již z poloviny hotova (15. října 1747).

Budova nového konventu je pokryta částečně střechou, ale neví se, zda bude ještě tohoto roku obývána, jak se věřilo, pro nedostatek materiálu. Nyní jsme řádně přijali od krále slíbené tři tisíce zlatých²⁰. Jestliže se bratr Onuphrius vrátí šťastně ze své sběračské cesty, bude podstatná část stavby dokončena (4. května 1749).

Na svátek sv. Antonína²¹ tohoto roku jsme vstoupili do nového konventu, majícího dostatečný počet prostorných světnic. Kostel se staví a ještě před zimou bude pokryt taškami. Celebruje se zatím v refektáři (20. září 1750).

Budova kostela získává novou podobu a klenba je ozdobována malbou (17. srpna 1754).

Na počátku 2. poloviny 18. stol. byl stavební a umělecký vývoj těchto řádových domů v celku hotov; v 2. polovině tohoto století se ovšem v některých konventech ve stavebních úpravách pokračovalo. Veškeré práce ustaly pak v r. 1810, kdy všem konventům

¹⁹ *Das Minoritenkloster in Cosel, Oberschlesische Heimat, Beilage 3, Coseler Zeitung 1925, Nr 2; F. Hoppe, "Die Geschichte des Minoritenklosters und der Minoritenkirche in Cosel, Coseler Heimatbild 1927, Nr 8, 9, 10, 12; Etwas aus der Vergangenheit der hiesigen Minoritenkirche, Coseler Heimatbild 1928, Nr 2, str. 4.*

²⁰ Zájem krále Friedricha II. (1713—1786) o řeholní řády a o jejich domy je pozoruhodný. Známa je na př. jeho náklonnost k Tovaryšstvu Ježíšovu, které v Kladsku a ve Slezsku trvalo po zrušení v r. 1773 ještě tři roky; jeho členové působili pak jako královští školští kněží. Podle mého názoru lze tu sledovat vliv exjesuity P. Leopolda Hodice, bratra hr. Alberta Josefa Hodice, majitele Slezských Rudoltic u Osoblahy, přítele Friedrichova (o jejich vztazích srv. Fr. Grieger, *Friedrich der Grosse und sein Freund, der „schlesische Oberlandesbaudirektor“ Graf Albert Josef von Hoditz, ZVGSchl. 70 (1936), s. 304—319*). Osobnost tohoto významného jesuity není dosud řádně známa; domnívám se, že zbytek jeho korespondence, uložený ve Státním archivu v Opavě, fond velkostatek Velké Hoštice, by mohl otázku více objasnit.

²¹ 13. června.

a některým jejich kostelům se po sekularisaci dostalo jiného použití, než pro jaké byly po několik set let s velkou péčí budovány. Pro podrobnější poznání jejich stavebního a uměleckého vývoje bude vhodné, když slezští historikové prozkoumají a zpracují všechny zachovaný archivní materiál i pro dobu před r. 1700 a po r. 1754²² a když si ověří svoje poznatky takto získané přímo na stavebních objektech. Můj přehled jim pomůže časově určit jednotlivé části těchto staveb celků a poslouží též prakticky orgánům polské památkové péče při jejich adaptaci a při provádění restaurátorských prací na jejich plastikách i na obrazech.

²² Archivní materiál vztahující se k jednotlivým konventům je v arcidiecézním archivu ve Vratislavi. Srv. Ks. Wincenty Urban, *Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu, Archelon 25 (1956), Warszawa, 316—317, 319 (V. B. h/minoryci)*. O počátcích česko-polské provincie minoritského řádu srv. o. Cz. Baran, *Sprawy narodowościowe u Franciszkanów Śląskich w XIII w.*, Warszawa 1957.